

Domnul

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACTIA SI ADMINISTRATIA:
Biroul „Simplon”
Pasagiul „Vulturul Negru”.
Manuscrisele nu se înapoiază.

FONDATOR: ȘTEFAN MĂRCUȘ.
Apare sub conducerea unui Comitet de Direcție.
Redactor responsabil: M. G. Samarineanu.

ABONAMENTE:
Pe o lună. 25 Lei
Pe un an. 260 Lei
In America 3 dolari

Conștiința națională

In sfârșit. După luni de zile de chinuri pentru cei șase studenți arestați, în ziua de 29 și 30 c, s'a judecat procesul complotului cari a alarmat atât pe guvernanti. Tot românismul, dela Nistru la Tisa, își ațintise privirile asupra juraților din București care aveau să pronunțe o sentință pentru sau contra nu a 6 fil ai săi, ci pentru sau contra conștiinței românești care se trezește și încearcă să reacționeze. Jurații, când au intrat în dezbateri, aveau cu toții pe buze versurile marelui Eminescu:

Cine a 'ndrăgît străinii
Mănca-iar inima câinii . . .

Au ascultat bătăile inimelor lor — inimi românești — și cu conștiința împăcată că-și fac datoria, și-au dat verdictul.

E mult de când s'a început procesul propriu zis al conflictului dintre români și evrei. Rapacitatea acestora din urmă, setea nesătioasă de avere, câștigată fără muncă prin viclenie și corupere, pe spînarea unui popor blând, terțitor și harnic, a exasperat de mult marea mulțime muncitoare a holedelor noastre. Zi de zi această exasperare mergea crescând. Românul însă este îngăduitor. Aștepta să se schimbe lucrurile. Prin faptul că tolerase în mijlocul său pe aceste elemente străine de glie, de tradiție și de sufletul său, spera că va veni un timp când își va da seama. Ovrei-nea nu trebuia să uite un moment că nu face corp comun cu nol și că, dacă i s'au dat unele drepturi, — și de multe ori egale cu ale româ-

nului — apoi este dator să nu uite că i s'au dat din mărinimie.

In loc de aceasta însă, ea, venită cu gânduri necurate, credea că a otrăvit indestul sufletul românesc cu rachiul său fals și că a corupt indestul cu arginții ludei, pentru a putea acapara totul și a se erija în diriguitoarea acestei țări. Din această credință a ei, a fășnit acea presă defăimătoare pentru tot ce este românesc, propagând umanitarismul sui generis, batjocorind sentimentul național și lansând pe piața internaționalismul premeditat.

Și, pe zi ce aceste credințe ale urmașilor lui Moise se manifestau mai cu tărie prin fapte, sufletul poporului se revolta. Paharul s'a umplut acum după război însă, când românismul s'a văzut înconjurat de țări în care opera nefastă a acestor venetici încununase cu steaua în șase muchi, cea mai crasă nerecunoștință și cea mai sângeroasă pornire a oaspeților toleranți.

Și iată cum a zburcât cu toată violența, dezbateri în public a acestui proces sufletesc. Tineretul universitar dela noi, cu avântul și patriotismul său cald, a pornit lupta, deschisă de evrei mai de mult. Interese superioare cer liniștea internă și numai așa ne putem explica măsurile extreme luate de guvernanti. Din rândul luptătorilor înaintași au căzut victime ale acestor măsuri Conștiința juraților însă a știut să facă dreptate. Și verdictul curții cu juri este un edificator răspuns pentru toți cei cari caută să însceneze și mai ales pentru cei cari uită că sunt ceea ce sunt în fara românească.

Limba românească

Președintele „Uniunii evreilor pă-mănteni”, d-l Dr. Adolf Stern, evreu vechiu dar român nou, printr'o muncă încordată de aproape 50 ani, a tălmăcit în românește o mare parte din opera lui Shakespeare. Traducerile începând să apară de sub teascurile imprimărilor, criticii literari dela diferite reviste încearcă să le analizeze. S'au format două tabere. Una este alcătuită din mai toate revistele românești cu cronicari literari de toată greutatea, care atacă cu vehemență tălmăcirile d-lui Adolf Stern, iar cealaltă tabără e formată din revista „Adevărul literar și artistic” cu cronicarul ei literar Barbu Lăzăreanu, care le ridică în slavă. E' zadarnic să spunem că și noi, cei cari am răsfăit operele nemuritoare ale marelui Shakespeare, în tălmăcirea d-lui Dr. Adolf Stern, suntem de acord cu cei cari le atacă. O fi muncit mult d-l Dr. Stern și e păcat. D-sa, deși a studiat limba cronicarilor noștri, din cari a luat arhaismele, tălmăcirile d-sale suferă de acea lipsă de cunoaștere a limbii românești caracteristică ori cărui cetățean născut străin, care ce acțuește la noi. Arhaismele culese cu atâta trudă se brodesc, în tălmăcirile cari ne preocupă, ca nuca în perete. Dar nu de critică literară vroeam să

ne ocupăm aci. Ci de acea pagină a a d-lui I. Botez din „Viața Românească” scrisă, recenzând operele de cari ne ocupăm, și care grăește pentru nol toți întru apărarea limbii. Iată ce scrie d-l I. Botez:

„In românește trebuia D-rul Stern să fi auzit primul cântec de leagăn, și limba românească să o fi ascultat când gânguria, cu ochii înfipți în ochii mamei. In românește trebuia să i se fi povestit basmele năsdă-răvane, pe genunchii bunicăi, și'n românește să fi rostit iubitei cuvintele înfiorate de dragoste. Toate visurile copilăriei, toate speranțele tinereții, toate aspirațiile și deziluziile vieții, în românește să-i fi chinuit sufletul și să-i fi frământat mintea. Cerul înstelat al nopții, susurul izvoarelor, murmurul pârâielor, freamătul codrilor, în românește să-i fi vorbit, în românește să-i fi cântat, și numai în românește. De scriitorul, care e cel mai mare poet al naturii și cel mai cuprinzător al misterelor sufletului, nu te poți apropia numai cu dicționarele moarte ale lui Tiktin și Săineanu și cu inventare de cuvinte scoase din Minee și Coresi. Limba nu stă în bibliotecă, ea clocotește în suflet și freamătă în ureche. Shakespeare nu e un registru de cuvinte

sau o aridă compoziție literară, în care să-ți grimasezi frazele, ce „din coșdă au să sune”, și să-ți plasezi inventarul lexic pe care-l crezi frumos: e însăș, natura; e sufletul etern omenesc, în tensiunea furtunoasă a vieții.

„La început a fost cuvântul”, d-le Brănișteanu, și cuvântul, nu numai a fost, dar este și va fi etern însăș ființa etnică a unui popor. Limba e tezaurul în care popoarele își păstrează, își cresc și prin ea își transmit sufletul, urmașilor. Ea încheagă uniunea națională a unui popor peste veacuri și hotare, și prin ea continuă el să trăiască, chiar când a dispărut din istorie. Limba le dă naștilor nemurirea. Limba e cea mai sfântă moștenire, pe care nimeni nu ne-o poate lua, nimeni nu ne-o poate dărui. Oamenii dispar, dar ce-a fost bun și frumos în sufletul lor, prin limbă rămâne neamu-

rilor. Limba e mai mult decât de esență divină: e de esență umană. Limba nu o poate crea oricine: poezii au creat toate cuvintele, spune Emerson; fiecare cuvânt e o fulgerare de geniu și un mormânt al muzelor, spune acelaș scriitor.

Nu mai cel ce-și simte „sufletul frământat de doruri vii și patimi multe” va putea „găsi cuvântul ce exprimă adevărul”: fie în sine însuș, fie în limba neamului, fie chiar în alte limbi — fie în „Izvoadele bătrâne”, unde numai sufletele iluminate de delirul creației pot vrăji a doua înviere. Numai atunci minunea se va săvârși, și sufletul vieții proaspete va flutura folle îngălbenite, iar cuvintele vechi, prăfuite de veacuri, se vor cutremura de înfiorarea unei vieți nouă. Ele se trezesc în cântecul de liră al poetului și ne încântă cu farmecul poveștilor de demult”.

Inseilări

Să mă erte cititorul că mă ocup iarăși cu ovrei. In inseilările din numărul trecut nu spuneam însă ce urmărește judaismul și cum lucrează el să-și atingă scopurile. Mai toți știm că evreimea, întinsă pe toată feța pământului, așteaptă un Mesia, care a fost profet în Biblie. Isus Christos n'a fost Mesia cel așteptat, căci el s'a despărțit de mozaism și a întemeiat o nouă religie, pe care evreii nu o vedeau folositoare numai poporului lui Izrael. Lor le trebuie o religie care să apere numai interesele ovrești. Pentru asta au și rămas la mozaism.

Ce însemnează Mesia evreesc? Vechiul Testament și apoi Talmudul spun că singurul „popor ales” al lui Iehova este cel evreesc și numai acesta va stăpâni pământul, iată scopul suprem al evreilor! Și Mesia va fi acela care îi va așeza pe ei în scaunul stăpânirii lumii întregi.

In direcția aceasta lucrează semitismul și n'a scăpat până acum nici o ocazie de-a profita sau de a încerca să profite. Întrăi a căutat să acapareze pământul pe terenul financiar pe care l-a îngădit și l-a jalonat cu foarte multă prevedere. Odată ajunși la acest punct, evreii au început în timpul din urmă să lucreze și pe terenul social. Cercetați și veți vedea că în toate perturbările sociale evreii și-au avut partea lor însemnată de amestec. Ei au scornit umanitarismul, dar fără să fie umanitari fiindcă religia lor nu le permite. Ei au ațâțat socialismul, dar fără ca să fie atins capitalul lor. Au introdus comunismul, dar comuniștii nu sunt evreii decât în marginile poporului lor, excluzând pe „goimii”.

Să mi-se spună: cât capital ovreesc a fost devastat în mișcările socialiste, comuniste, bolșeviste, etc? Și căți evrei și-au pierdut viața pentru binele societății întregi?

Nimic. Ei suflă în foc, dar stau deoparte și privesc cum flăcările mistuesc pe ceilalți. Iar în acest timp, poporul ales zămbește victorios, că încurând se va implini profeția lui Iehova.

Acesta însemnează Mesia și pentru aceasta lucrează de mii de ani evreii. Acum însă lumea se trezește și noi „toți goimii” trebuie să ne dăm seama că dacă nu căutăm să respingem ofensiva generală a semitismului, lentă și perseverentă, ne vom trezi odată silți să jurăm pe legile talmudului și obligați la corn, tunie și circumciziune. SINCERUS.

Esuarea conferinței dela Viena?

Declarația delegației ruse în chestia Basarabiei cere categoric un nou plebiscit pentru această provincie, arătând că refuză să recunoască atipirea Basarabiei la România. Declarația română se va face astăzi și va fi categorică, refuzând să discute această chestie, considerată rezolvată de mult.

Astfel, încetarea conferinței este iminentă și va urma imediat acestei declarații.

Știri mărunte

— Consiliul de reformă de pe lângă corpul I armată Craiova, a judecat pe locot-colonelul Cnezi Iosef comand, reg. 109 110 infanterie, acuzat pentru contrabandă de mătase dovedită și pedepsită de autoritățile civile, cu 2 milioane lei amendă. Consiliul de reformă în unanimitate a pronunțat reformarea colonelului.

— Institutul de emisiune din Budapesta a hotărât să pună în circulație, cu începere de la 31 Martie, bancnote de 1 milion coroane.

— Duminecă s'a dezvelit cu mare solemnitate la Ministerul de domenii, monumentul ridicat în amintirea funcționarilor acestui departament, morți pentru patrie. A asistat M. S. Regele, Principele Carol, ministrul de domenii Al. Constantinescu, etc.

— Lafayette, 31. — Noul cabinet francez a fost constituit astfel: Raymond Poincaré, președinte de consiliu și ministru al afacerilor străine; Lefebvre Duprey, justiție; Desolles, interne; François Marsal, finanțe; Maginot, război; Bokanowski, marină; Capus, agricultură; Loucheur, comerț și P. T. T.; Letroquer, lucrările publice; Henry de Jouvenel, instrucție publică; Daniel Vincent, igienă și muncă; loc.-col. Fabry, colonii; Louis Marin, regiunile eliberate. Noul minister s'a prezentat parlamentului, Luni dimineață.

— La 9 Aprilie se va sărbători la Chișineu 6 ani dela unirea Basarabiei. Basarabienii, pregătesc cu această ocazie o superbă sărbătoare în care își vor arăta sentimentele pentru patria mamă, la care au făcut apel atunci când au fost în pericol. Cu această ocazie, sovietele cari cer plebiscit vor vedea cu cine este sufletul acestei provincii, ținută de ruși atâția ani sub teroarea cnutului.

— Se pare că Ministerul Cultelor a hotărât să desființeze episcopia romano-catolică din Satu-Mare, care nu numără mai mult de 36 parohii. Această episcopie se pare a nu avea alt rost în acest colț al țării decât maghiarizarea școalelor.

— In luna Iunie, președintele republicii cehoslovace Massaryk va face vizita neoficială la București.

— Pierpon Morgan, marele financiar american, va sosi zilele acestea în Grecia, spre a studia situația financiară a acestei țări.

— Baroul Ilfov a desemnat pe d-nii adv. Radu D. Rosetti, Scarlat Desliu și Ganea Marinescu să apere pe studentul Moța în fața justiției în procesul cu Vernichescu.

— Azi, Miercuri, 2 c., trece prin Craiova prințul japonez A. S. I. Naru-Hiku-Hagiski-Kuni, în drum spre București La gară i se va face primire oficială. In acest scop, toți ofițerii din garnizoană, în frunte cu d. general comandant al corpului de armată, vor fi prezenți și vor da onorurile cuvenite ilustrului oaspete.

Cerem Cazină Românească pentru intelectualii din Oradea-Maraş

„Acțiunea Românească“

— Ședință plenară festivă de Duminică trecută —

În fața unui public foarte numeros, alcătuit din pulsul românesc al Oradei-Mari Acțiunea Românească din Oradea-Mare și-a ținut Duminică trecută prima ședință plenară, în sala festivă a primăriei locale. D-l Ștefan Mărcuș, delegatul comitetului central, deschide ședința, și după câteva cuvinte pline de inimă și avânt, anunță ordinea de zi: depunerea jurământului noilor membri și alegerea comitetului.

Mai întâi însă i-se dă cuvântul d-lui profesor Augustin Cosma, care ține o înflăcărată cuvântare, descriind și documentând starea deplorabilă în care se află poporul român. Românii numai cu numele se zic stăpâni în țara aceasta căci de fapt stăpâni sunt streinii și în special evreii. Da! Ungurii i-au ținut în întineric ieri pe ardeleni, iar azi îi sug evreii.

D-l Lăstău, din partea studențimei orădene, vorbește despre starea dureroasă și mizeră în care se află studentul român și explicând rolul pe care studențimea îl joacă acum pe băncile Universității, cași mai târziu, în viața publică, ne îndeamnă să ajutăm pe studenții români spre a-și potoli sufletul cu răcoarea învățaturii.

După aceea D-l Șt. Mărcuș anunță că se pot înscrie noi membri. Se suspendă ședința și se reîncepe peste o jumătate de oră. În acest timp s'au înscris foarte mulți membri cari imediat au și depus jurământul într-o curată și înălțătoare atmosferă românească.

Se alege apoi comitetul definitiv: D-l Ștefan Mărcuș președinte; d-nii Dr I. Matei, Dr Căldoșan, Dr Romul Pop și Ioan Nagy (preș. cercului stud.) membri; d-nii George A. Petre secretar general și Petre Mărcuș casier.

D-l Dr N. Mocan, în cuvinte pline de adevăr și patriotism, arată cum Românilor a muncit cu sânge și sudoare acest pământ și cum acum este înăbușit de valul de străini și evrei care a năvălit pe porțile deschise ale țării noastre. D-sa propune ca „Acțiunea Românească“ din Oradea să protesteze contra preferențelor

străinilor asupra Basarabiei, apoi citește următoarea moțiune:

Moțiune I

„Acțiunea Românească“ Secțiunea Bihor Oradea-Mare întrunită în Ședința din 30 Martie 1924 protestează cu toată energia contra tendințelor Guvernului Sovietic de a aduce măcar în discuție chestiunea unirei Basarabiei, pe care o consideră de drept și de fapt definitiv și pe vecie încorporată organului vital al Patriei Române și făgăduiește, că frații dela Tisa și dela Crișuri sunt gata să apere cu sângele și cu viața lor în ori-ce caz și în ori-ce vreme integritatea Statului român.

Moțiunea este admisă cu urale și se trimite imediat guvernului.

D-l Ștefan Mărcuș citește o telegramă către d-l Aurel Clorlea, rectorul Academiei de Comerț din Cluj și președintele de onoare al Acțiunii Românești, prin care organizație din Oradea îi aduce omagiile sale.

TELEGRAMĂ.

D-lui A. Clorlea Rectorul Academiei de comerț președintele Acțiunii Românești Cluj.

Acțiunea românească secția Oradea-Mare în adunarea generală ținută la 30 Martie 1924 în sala festivă a Primăriei și-a ales primul Comitet local și a votat o moțiune în chestiunea unirei Basarabiei pe care o consideră de drept și de fapt definitiv încorporată la Patria Mamă, aduce omagiile sale Comitetului Central și promite a fi vrednic soldat în rândurile aleșilor ei.

Comitetul local Oradea-Mare.

St. Mărcuș.

D-le George Bota îndeamnă pe români să nu mai cumpera decât dela români și să ocolească pe evrei. Să sprijinim întotdeauna numai comerțul românesc.

D-l preș. Ștefan Mărcuș mulțumește publicului numeros care a

luat parte și apoi anunță că Duminică viitoare, 6 Aprilie, Acțiunea Românească, își va organiza o filială și la Beuiș, unde sau și înscris vre'o 50 membri. D-sa mai mulțumește autorităților cari s'au arătat binevoitoare, față de prima întrunire festivă.

Achitarea studenților închiși la Văcărești

Dezbaterile procesului celor 6 studenți acuzați pentru complot, au avut loc în ziua de 29 Martie. Procesul a fost judecat de curtea cu jurați. În urma rechizitorului procurorului care cerea condamnarea studenților pentru că au proiectat un complot contra unor personalități marcante, români și evrei, a luat cuvântul apărarea formată din mai mulți avocați din București și întreaga țară. S'au rostit cuvântări admirabile de avocați apărători, iar studenții acuzați au fost plini de demnitate. Subliniem cuvintele studentului Corneliu Zelea Codreanu:

Când am fost aduși dela Văcărești aici, spune d-sa, în acest sanctuar al dreptății, m'am gândit că s'ar putea întâmpla să ne întorcem la Văcărești, s'ar putea mâine să mergem cu toții la tăiat sare și că s'ar putea să plecăm iar liberi în codrii noștri, dar nu m'am gândit că am putea să fim jigniți și aceasta n'o putem ierta, coste-ne și viața. Să se știe însă că nu s'a născut acela pe lume care să mă iee pe mine de ceafă, cum a spus d. procuror.

Ne puteți condamna, dar să se știe că din mîile de bordee românești se vor naște zeci de mii de români, cari se vor jertfi ca și noi pentru apărarea vieții noastre naționale.

Asistența izbucnește în furtunoase aplauze. Președintele ordonă evacuarea sălii de public, rămânând numai Curtea, acuzații, avocații și ziaristii.

Dezbaterile procesului a decurs așa cum trebuia. Din pledoarii am putut constata că sufletul românesc vibrează în unison cu mișcarea studențească adică cu luptătorii pentru purificarea vieții noastre îmbăcșită cu tot felul de miasme strălne. Jurații nu puteau să fie în disonanță. Și după ce debaterile

procesului au durat până dimineața la ora 7¹⁵, ei și-au rostit verdictul, achitând pe cei 6 studenți. Imediat, la intervenția avocatului Paul Iliescu, garda a scos baioneta dela armă și studenții au fost puși în libertate.

„Studențimea și publicul care așteptau pe străzile dimprejurul palatului justiției, opriți de cordoanele de jandarmi și armată de-a se apropia de palat, au făcut o vie manifestație de simpatie juraților, avocaților apărători, studenților achitați și presei care i-a susținut.

În cântece și imnuri de slavă studențimea și publicul s'au împrăștiat în liniște la orele 8 dimineața“.

Parlamentul

Ședința Camerei din 1 Aprilie l. c.

În ședința Camerei, președintele Orleanu a anunțat că instalarea episcopului de Huși se va face Miercuri.

Ministrul justiției d. Mărzescu a depus proiectul de lege referitor la stabilirea vârstei majore, în sensul căreia fiecare cetățean care a trecut de 21 ani se consideră ca major.

Deputatul Victor Moldovan, protestează contra amestecului armatei în mișcările politice.

Deputatul Antoniu Ionescu atrage atenția guvernului asupra faptului, că doi membri ai consiliului municipal București și-au exprimat neîncrederea față de guvern la o adunare publică în orașul Galați.

După aceasta Camera a votat un credit extraordinar de 300 milioane pentru C. F. R.

Ministrul Mărzescu, comunică rezultatul anchetei ce s'a făcut în chestia abuzurilor săvârșite cu ocazia alegerii din Romanși, în care s'a stabilit, că magistrații cari au funcționat la alegere, n'au făcut altceva decât și-au îndeplinit datoria.

După aceasta Camera a continuat discuția la ordinea de zi, la care a luat cuvântul deputatul liberal Constantin Ionescu, care în cuvântarea sa a adus elogii proiectului de lege referitor la comercializarea întreprinderilor de Stat.

Leul a cotelat la Paris pe ziua de 2 Aprilie 9.30 iar la Zürich 297.50

Teatru Românesc

Turneul Bulfinski: O căsnicie de General Ursache; Cain de Sobaru. Sărbătorirea D-nei Ciucurescu

Din când în când ne este dat și nouă, celor dela granița cea mai peștrită a țării, unde limba românească este mutilată, să gustăm farmecul adevăratelor arte românești. Echipele Teatrului Național din București cari ne-au vizitat până acuma, au purtat cu vrednicie facla triumfătoare a acelu „ce“ care nu cunoaște graniți și care este totuși atât de național prin puterea sufletului și a graiului poporului prin și în care se propagă! Frământați de preocupările mărunte ale politice, de frecuşurile meschine ale mizeriilor zilei, ne îngrădim, zilnic, în zidurile chinezești ale unui egoism desguțător, care, deși ne pare productiv pentru persoane este cu totul sterp și chiar dăunător intereselor generale ale neamului. Ce strigăte grozave lansăm, ce paradă de cuvinte și ce mai patriotism desfășurăm în această bălăcire a noastră!

Și iată: e destul ca să vie alții, o mână de oameni cari și-au consacrat viața artei, pentru ca să putem să ne debarasăm pentru un moment de noi înșine, și să începem să vedem

clar ce mici suntem în patimile noastre mari!...

De aceste gânduri cred că au fost munciți cea mai mare parte din publicul care umpluse sala, părăsind teatrul, după reprezentațiile românești ale trupei Bulfinski.

Piesa: „O căsnicie“ a generalului Ursache, a fost premersă de o splendidă manifestație a orădenilor cari au ținut să sărbătorească jubileul de 40 ani de teatru a d-nei Ciucurescu Bulfinski. Scena era tixită de întreg comitetul teatral local, Inspectorul artelor, reprezentanții teatrului maghiar, reprezentantele Reuniunii femeilor române etc. În cuvinte bine simțite d-l Dr. Gh. Popa, președintele comitetului teatral, a arătat grațitudinea cetățenilor noștri pentru d-na Ciucurescu. De altfel pentru orădeni sărbătorita este cunoscută încă dinainte de războiu, când, înfruntând greutățile și urgia unei stăpâniri vitrege a venit să propage de pe scenă graiul dulce românesc.

Apoi a luat cuvântul d-l Ștefan Mărcuș, inspectorul artelor, care ca delegat al guvernului și mai ales ca coleg, a felicitat-o în cuvinte cari vibrau de avânt.

Subdirectorul teatrului maghiar d. Hetényi, a vorbit în numele artiștilor unguri. D-sa a început în românește cuvântarea d-sale cu cuvintele „bine ai venit la noi“. A urmat apoi în

ungurește — deoarece ce nu știe încă românește. Cei cari au înțeles cuvântarea d-lui Hetényi, l'au aplaudat îndelung. Sărbătorita, viu emoționată, a răspuns printre lacrimi, mulțumind publicului orădan pentru această manifestație de simpatie. Comitetul teatral i-a oferit un frumos cadou — niște cești de cafea de argint, gravate cu data zilei. Reprezentanta Reuniunii femeilor române i-a oferit o frumoasă jerbă de flori, direcția teatrului maghiar o admirabilă coronă iar artiștii unguri o jerbă de flori. Sala aplauda frenetic.

Reprezentația a decurs apoi în atmosfera entuziastă, atmosferă pe care admirabilul joc al artiștilor a știut-o menține până la sfârșit. Piesa „O căsnicie“ este bine construită. Autorul a avut o tendință atuncl când a scris-o și tocmai această tendință place publicului. Momentele de rătăcire ale unei tinere femei, sfătuită rău de o mătușă dezorientată sufletește, încep să atingă apogeul. Deznodământul fatal este evitat de venirea provincialilor caști și cumini, cari îi deschid ochii și vede realitatea. Piesa a fost jucată admirabil. D-na Bulfinski în coana Zita, mătușă rău-sfătuitoare, ori de câte ori apărea pe scenă, era primită cu aplauze. D. Bulfinski în rolul avocatului nenorocit în căsnicie, a fost așa cum îl cunoșteam de pe scena teatrului Națio-

nal, unde pe merite reale și-a câștigat renumele de care se bucură. În rolul nevastei avocatului, d-na Cleo Pan Cernăuțeanu, o artistă de elită, a fost admirabilă. În d-sa am revăzut pe Geta din „Fântâna Blănduziei“, din primul turneu prin Ardeal al teatrului Național, imediat după schimbarea regimului. Jocul d-sale e cald și comunicativ ca și vocea d-sale. Publicul a răsplătit-o îndeajuns cu aplauze. În general întreg ansamblul a fost la înălțimea așteptărilor. Ținem să relevăm cu tot dragul pe d. Calboreanu, în care de mult ne pusesem multe speranțe. D-sa urcă, din zi în zi, trepte, cu pași siguri. Talentul său puternic țâșnește ca un torent, dând jocului său tot ce poate avea un artist mare. Cald, zburcând și rețin și pururea exteriorizând prin mijloace necăutate, nesilite, frământările lăntrice. Atât în rolul vărului avocatului din „O căsnicie“ cât, mai ales, în rolul fratelui judecătorului de instrucție din „Cain“, d. Calboreanu a fost admirabil.

Cain de Sobaru jucat a doua seară a avut același succes. Publicul a răsplătit pe artiști cu aplauze îndelungi și ovațiuni. După prima reprezentație a avut loc o masă comună la „Palace“ la care au luat parte pe lângă membrii comitetului teatral și mai mulți cetățeni.

Misa.

Tribuna liberă *

Domnule Director!

Ați dat ospitalitate în ziarul Dv. la un pamflet scris de curajosul polemist care se ascunde sub porecla destul de transparentă Sfredeluș. De oarece „Vestul României” este o gazetă curat românească voi pune la punct în acelaș loc și în câteva cuvinte aprecierile acestui domn.

Mai intaiu acest patriot mă tratează de străin în țara aceasta. Ași putea să răspund scurt că acela care și-a făcut datoria de ostaș pe deplin, luptând tot timpul războiului în liniile din întâi nu poate fi străin în această țară pentru care a contribuit în măsura lui s'o întemeieze, mai adaug însă că nu sunt Român de eri sau de alaltă eri cum sunt prea mulți aci și cum este în special patriotul poreclit Sfredeluș. Am fost cetățean al vechiului Regat înainte de a fi cetățean al României întregite, am fost funcționar al statului înainte de război atunci când Sfredeluș nu stia cum să fie mai aprig apărător al spiritului maghiar pe vremea acesta eram deja într'un consiliul județean în Moldova. Acest înflăcărat 48-ist care declama cu atâta patos Talpra magyar, acel convins comunist care a fost arestat de armata română la Gyula ca element periculos pentru siguranța statului este rău venit să facă pe patriotul și să trateze pe ceilalți de străini el care este cu desăvârșire străin de sufletul românesc să conteste altora dreptul de a șade în Oradea-Mare el care a fost simplamente tolerat în această țara de autoritățile românești. În sfârșit spun limpede că nu mi este rușine de origină franceză a familiei mele și acesta nu implică nici fapte nici gânduri contradictorii.

Apoi acest drept credincios al bisericelor baptiste mai atinge și chestia confesională. Același sfânt consecvent ce l'a avut în politică l'a avut și în materie religioasă. Este de notorietate publică ca Sfredeluș a trecut prin toate religiile probabil ca să își impace mai bine conștiința încărcată și sufletul său framântat. N'am decat un zâmbet amuzat pentru cei cari caută să îmi arunce epitetă de evreu ca și cum ar fi o înjurie. Să fie Sfredeluș linstit n'am simțit nici o data necesitate să repudiez crezul meu creștin, da, creștin de moși streamoși; nici în politică, nici în religie nu mi-am renegat crezul.

Acela care își a schimbat crezul politic de multe ori care s'a lepădat de crezul religios de multe ori, care este gata de trădare ori când, ar face bine sa muncească linstit în această țară binecuvântată.

Iulian Peter.

*Redacție nu răspunde de cele publicate în această rubrică.

INFORMAȚIUNI

Consiliul de miniștri și studențimea. Consiliul de miniștri, convocat de urgență Duminică seara, a examinat situația provocată de mișcările studențești, hotărând interzicerea oricăror manifestații și, eventual, închiderea Universităților.

Noul comandant al corpului 6 armată din Cluj. D-l General Petala fostul comandant al corpului 6 armată, fiind numit inspector al armatei a fost chemat la București. În locul d-sale a fost numit comandant al acestui corp d-l General Dănila Pop ardelean bine cunoscut.

Teatrale: Aseară trupa de sub conducerea d-nei Marioara Voiculescu a jucat cu succes *Capcana* de Kistemaekers. Vom publica o șare de seamă în foaiețonul de Sâmbătă. Astă seară va juca *Vijelia*. Joi seară revine trupa de sub conducerea d-lui Bulfinski și va juca *Tartuff* de Moliere. Publicul orădan își va face datoria. Inceputul la ora 9.

Neregulile dela Cassa Asigurarilor sociali. S'au descoperit noi fraude în sumă de 300.000 lei la Cassa Asigurarilor sociale din localitate. Directorul Casei de asigurare, d-l Kovacs, după ce se va înapoia din streinătate, va fi obligat să dea lămuriri în chestia acestor fraude.

Studentii din Oradea, în ziua de 29 Martie, cu ocazia judecării studenților dela Văcărești, au ținut o adunare generală festivă. Studenții M. Lăslău și V. Șimon, în câte-va cuvinte, au arătat însemnătatea zilei, care va fi scrisă cu litere de aur în istoria neamului. După aceasta au plecat cu toții la statuia Regina Maria, unde au manifestat în mod pașnic, prin cântări naționale. Studentul P. Varga a arătat publicului scopul acestei manifestații. În fine grupul a luat drumul spre Academie, urmat de o mare mulțime, din care se observa de departe, coloana sergenților de stradă, scoasă pentru menținerea ordinii, cu toate că d. prefect a primit promisiunea solemnă că se vor reîntoarce în modul cel mai pașnic.

Centrala apeductului din orașul nostru se întregeste cu încă două mașini mari a 100 hp. Lucrările sunt în curgere și se speră că până la sfârșitul lunii Mai vor fi terminate. Prin adăugarea acestor două pompe mari, orașul va fi provăzută cu un volum de apă care ar putea face față nevoilor unei populații duble a orașului. Până acuma la această centrală avem 3 mașini à 50 hp. La aceasta, adăugându-se cele 3 mașini à 50 hp. dela centrala veche avem o putere motrică de 300 hp. pentru pompare și distribuirea apei. Apa pompată de aceste mașini e suficientă în lunile de iarnă. Vara însă și mai ales în timp de secetă erau insuficiente. Pe lângă aceasta toate mașinile erau în funcțiune și nu era nici o rezervă, așa că în caz de defecțiune, o parte a orașului era amenințată. Ori acuma prin instalarea noulor mașini acest inconvenient va fi înlăturat. Preșunerea mașinilor de 100 hp. va fi mare așa că se va putea conduce apa și la cladirile cele mai înalte și la cele instalate pe dealuri. Vom da date mai precise în curând când vom vizita amănunțit noua instalație.

Laboratorul Medical Dr Suroiu, Str. Simanóczy No. 2. Telefon No. 7-21, execută tot felul de analize de sânge, stomac, urină, spută, etc.

Localul Sindicatului Presei române din Ardeal și Banat. Duminică a avut loc în Cluj inaugurarea localului Sindicatului presei române din Ardeal și Banat, în cadrul unei serbări frumoase. Au participat Ministrul Cultelor și Artelelor Al. Lapedatu, prefectul județului Cojocna d-l Mureșan, primarul Clujului d-l Utalea, câți-va profesori universitari, membrii sindicatului din Cluj și provincie, și un public numeros. Feștania s'a făcut printr'un scurt serviciu divin oficiat de părintele Stancu asesor consistorial. Au vorbit d-nii D. Tomescu președintele sindicatului, d-l Ministru Al. Lapedatu care pe lângă cuvintele frumoase adresate breslei gazetărești a oferit și 10.000 lei pentru local propriu al presei, D-l Prefect Mureșan care și d-sa a oferit 10.000 lei, D-l Primar Utalea care a oferit 10.000 lei și promisiunea că comuna Cluj va căuta să facă toate înlesnirile pentru ca căminul presei să fie în sfârșit ridicat, d-l General Anastasiu din partea armatei care în cuvinte bine simțite a făcut o paralelă între ziarist și soldat etc. După aceasta a avut loc o mică gustare la care s'a servit șampanie.

Presa elevetiană pentru Basarabia. În istoricul colțuros al așa zisei „chestiuni basarabene” Elevetia a scris un capitol de dreptate pentru România. Marile ei cotidiene: Der Bund, Journal de Geneve, Tribune de Lausanne, Le Democrat, Gazette de Lausanne, toate publică articole de fond în care arată că Basarabia este românească și că Rusia n'are dreptul asupra ei. Este un glas autorizat care cade cu greutate în cumpăna dreptății românești și în fața streinătății.

Ancheta neregulilor din Rechițele. A fost trimis la Cluj dl prim-procuror Bălășescu, dela Curtea de Casație, pentru a face o anchetă severă asupra răspunderii ce incumbă organelor judecătorești în chestiunea panamalelor, în urma cărora 30.000 moși sunt expuși să piară de foame de dragul câtorva societăți.

Clujul sărbătorește studenții achiziți. Ieri întorcându-se în Cluj studentul clujan Georgescu care a stat atâta timp închis la Văcărești a fost primit sărbătorește de studențimea și cetățenii orașului Cluj. Seara a avut loc o impozantă manifestație și o admirabilă retragere cu torțe. Totul a decurs în cea mai perfectă liniște.

D-l Aristide Blank, pe când voia să ție o conferință la fundația „Carol” despre o problemă economică în seara zilei de 29 Martie când se judeca procesul studenților închiși la Văcărești, a fost împedit de studenți.

Partidul Național a ținut Duminică o mare întrunire publică la București în sala Dacia. S'a vorbit mult; oratorii au atacat cu violență guvernul actual.

În Parlament deputatul I. U. Soricu a cerut ca ministrul artelor să culeagă și să imprime poezia populară din timpul războiului. D-l Ministru Al. Lapedatu răspunde că va face tot ce va sta în putință pentru a realiza această cerere a deputatului poet I. U. Soricu.

Partidul Poporului de sub sefia d-lui general Averescu a ținut o întrunire la Iași Duminică. Sala a fost populată.

Un răspuns al d. Dr. Silbermann

Gazeta noastră spre a nu trece drept organul huliganismului, publicăm întocmai alăturata scrisoare a D-lui Silbermann. Nu punem de loc în discuție forma și limba, care ar putea, printr'o largă toleranță să fie ertată și recompensată prin bunavoința autorului de a scri românește. În cece privește însă cuprinsul, D-l Silbermann îl va primi cu tot europeismul și civilizația de care suntem în stare. Nu ne îndoim că gazetele scrise în limba maghiară vor reproduce acel și răspuns.

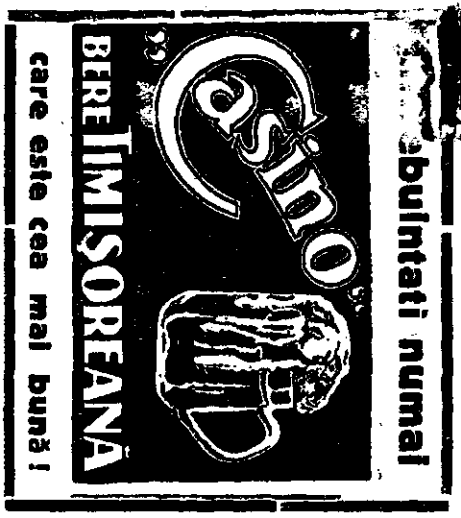
Către Redacția Vestului României!

În ziarul Dv. a apărut un articol de fond și un articol, cari se ocupau în legătură cu un incident cu chestiunea ovreiască și cu persoana mea. Referitor la aceste articole permiteți-mi a face următoarele observațiuni: înainte de toate este prea regretabil, că stimatul ziar al Dv. demonstrează chestiunea ovreiască în mod vitreg și pesimist, astfel, că aceasta cu mult mai înainte este aptă la nervositate superfluă, decât la calmarea simțirilor. Să binevolți a lua la cunoștință pentru totdeauna că este prea dureros pentru ovreismul din localitate, că el este tratat ca străin. Noi tot așa ca ori și cine dintr'o altă naționalitate suntem membri de grad asemănător ai corpului României și trebuie să dșpunem fără osebire de confesiune și naționalitate de obligamente și drepturi asemănătoare. Noi de aici, indiferent de aceea, că suntem de naționalitate maghiară ori de naționalitate ovreiască, suntem români. Un stat cultural, deci și România, nu poate avea cetățeni de două soiuri diferite.

Recunoaștem, că lupta opiniunilor este o aparițiune naturală în viața unei țări, recunoaștem și aceea, că trecutul cel mai de aproape nicăirea, deci nici în România nu a adus rezultatul deplin al încordărilor; dar ar fi o înșelatorie prea mare crederea aceleia, ca interesul cetățeanului aparținător corpului statului Român ar putea fi contrar intereselor Statului. Nici Oradea-Mare nici Cluj nu pot da direcția politicei mondiale. Este sigur însă, că tolerarea și iubirea păcii este datoria comună a noastră și în deosebire orașul Oradea-Mare a fost mostra iubirii sincere a păcii atât sub durată războiului cât și sub durată revelațiilor. Refuzăm toate acele acuze, cari sunt răspândite din partea elementelor irresponsible, în contra ovreizmului. Ovreizmul nu poate fi judecător de pace în procesul mare al ovreizmului și ungarizmului. Chiar nu poate comite nici acea lipsă de gust ca să considere pe România de o societate anonimă politică și astfel de exemplu în Ardeal să joace rolul comod al echilibratorului. Din contra noi stăruim la drepturile noastre omenești.

Stăruim cu acea onestitate cu care au stăruit cei mai buni ai românilor striviți la timpul său și acei cari au simțit zilele negre ale subjugărei, ne vor înțelege pe noi. În timpul imperiului ungar și guvernul ungar cel mai conservativ a comandat husari pentru apărarea episcopului gr. cat. deși a fost vorba numai despre câteva fereștri. Noi ovreii din Oradea-Mare am fost neliniștiți pentru episcopul Pavel, pentru că el a fost epis-

BERE LIMISOREANA

care este cea mai bună!

abundanti numai

Expoziție de Paști la CERCUL CATOLIC din Oradea-Mare în 12 și 13 Aprilie 1924

Participă: toate facricele, întreprinderile și comercianții mari din Oradea-Mare și județul Bihor. Anunțări pentru participare se pot face la Biroul de ziare Hegedüs.

cop al nostru, episcop din Oradea-Mare.

La noi este neobișnută vocea agitației și demonstrațiunea cu glas tare; cu capul înălțat accentuăm față de toate acuzele, că noi ovreii din Oradea-Mare am iubit aproapele nostru român și maghiar în mod egal, în sensul creștin al cuvântului. Nu-i adevărat, că acel Dr. Béla Katz, care petrece în prezentul moment între pereții orașului nostru, a păzit cu riscul personal cel mai mare asupra inteligenței române din Oradea-Mare? Cine este acel ovreiu, care a stricat în mod serios ambițiunile naționale române? Voi trebuie să nu vă supărați, ci să compătimiți pe acel popor, căruia i-a ajuns acel rol istoric nerecunosător, ca să jertfească și principiile sale pentru oameni. Garanția constituțională, fie ori Versailles, ori obligațiunea morală a acordului cinstit dintre naționalitatea dominantă și alte minorități. România este destul de tare la acea, ca să-și permită luxul mărinosității fără orice primejdie națională.

În ce privește incidentele locale ziarul st. al Dv. a primit încunoștințări, parte lipsite parte greșite. Ca martor ocular și auricular pot stabili, că tinerii au cântat cântecul cu începere „Erger-Berger” în cafaneaua Royal cu o pronunțare care nu a răsunat străină. Nu e verosimil, că ar fi fost studenți români, pentru că imnul necinstitor de evrei al maghiarilor deșteptăți l-au cântat în limba maghiară și nu pe imnul național român, la melodia căruia cetățenii români, cari s'au petrecut în cafaneaua, deja și din pură cuviință eventual s'ar fi ridicat. Cântecele „Erger-Berger” care e necinstitor pentru evrei nu-i se cuvine însă nici în România această onoare oficială și nu putem înțelege că în ce legătură stă cu patriotismul român? Aceasta ar fi putut să fie opiniunea acelor domni maghiari creștini, cari au șezut unul lângă altul cuviincios în societatea domnilor Szöke și Friedländer directori, cu toate provocațiunile și atunci când dl director Friedländer eșit din fire a protestat cu vrednicie bărbătească, cu toții au luat asupra lor solidaritatea. De ce să fie evreul mai puțin străin unor maghiari decât românului? S'a născut scandal și amestecare și ușor ar fi ajuns la rând și violența, când cu ca spectator din distanța m'am adresat la dl Costescu, binecunoscut și iubit de noi, pe care eu, ca om la altul, ca cetățean la autoritate, i-am cerut să intervu și să nu tolereze desvoltarea eventual mai mare a scandalului. Dl Costescu nu a putut vedea punctual evenimentele și unul dintre domni, cari au fost lângă el m-a luat în ras cu bucurie răutăcioasă.

Este firesc, că eu fiind eșit din fire, plin de amărăciune cu aceea știință, că nu suntem străini și câini, cari se pot alerga, ci suntem cetățeni români și că autoritatea nu ne poate părăsi, am făcut cu voce părăsă, că declarațiune, că unde ne putem adresa, dacă nu la autoritățile noastre, respective la inteligența română, ca și cum poate ar dori eventual ca să ne adresăm în caz asemănător la consulatul englez, dacă suntem atacați? Tot astfel am fi putut menționa și micadoul, sau lama dela Dala, și intru cât există o chestiune ovreiască grea, aceasta de sigur nu în cafaneaua lângă vocea cântecului Erger-Berger și alcool, ci prin autoritățile competente se va putea rezolva. Mult simate D-le Redactor! Nici în contra opiniunii publice a acestui oraș, nici în contra opiniunii națiunii române, nici în contra convingerii acestora nu poate lupta cu rezultat acea mișcare antisemită, care este în România mai străină decât noi evreii. Nu o dorește aceasta nici țărănul român, nici inteligența română nici industria română, nici comerțul român, nici statul român, cari au nevoie de consolidățiune faptică. Dar nu noi evreii suntem impedimentul consolidățiunii, ci cântecul Erger-Berger.

Fabrica de îmbrăcăminte „INDUSTRIA” Oradea-Mare, Calea Victoriei No. 1
MARE ASORTIMENT DE HAINE pentru lucrători (albastre), de postav și de stofă, cari nu se rup niciodată.

Acesta este simbolul distrucțiunii care se va impinge între inime și care ar putea zdrobi acea iubire omenească naturală, care obligă în mod egal toată omenirea conform legilor lui Mozes și Hristos.

Era timp când nu puteam visa încă despre România-Mare și am cunoscut cetățeni, cari și atunci deja s'au mărturisit de români. Aceștia pot dovedi, că în zilele urmărilor nu numai pe domn ci și pe țărănul român nu-l am lăsat fără ajutor și i-am și apărut față de atacurile nedemne la un timp, când aceasta nu era încă o virtute, nici nu vorbesc despre aceea, că circa un an mi-am îndeplinit datorința substeag român, ca conducătorul laboratorului spitalului militar din localitate și am ajutat la îngrijirea acolora, cari au luptat pentru România; nici decum nu ne-am putut gândi la Erger-Berger, doar nici un soldat rănit nu a cântat-o. Iarși, ca cetățean m-am trudit de a adera la desvoltarea industrială a României, — regret — însă cu mai mult succes moral cât material. Străbunul, restrăbunul și prestrăbunul meu zac în ci mitirul din Oradea-Mare, niciodată, nimenea nu putea să afirme despre ei, că nu ar fi fost membri folositori ai societății din evoluți lor.

De altcum am crezut în Alba-Iulia și am visat despre aceea, că nici sub regimul nou nu se va găsi o grupă politică, care în locul tradiționalului Paris se va îndrepta după München. E posibil, că pentru un moment, m'am înșelat în oameni, însă nu și în iluziile mele, și cred în ventrea României latine tolerante, libere, unde se va putea întrefese boche — imitațiunea — antisemită destructivă. Casa această este și a noastră casă, și antisemitismul este străin aici.

Dr Eugen Silbermann.

CADOURI
D
O
U
R
I

juvaere, obiecte prețioase cu prețurile cele mai convenabile, la magazinul de

Bijuterii BODIS

Bul. Regele Ferdinand No. 2.

Citiți și răspândiți Vestul României

Fondat 1919
Oficiul „Modern”
birou de expedițiuni,
vămulri, transitori, import și export
Oradea-Mare și Episcopia-Biborului
C. & M. BOGDAN
Parcul Traian No. 1
Telefon: 888

La magazinul de măăsuri, mode pentru dame și specialități.

Ernest Szilágyi

Bul. Regele Ferdinand No. 3
au sosit tot felul de

specialități

după

ultima modă

măăsuri, dantele, panglici, cio-rapi, batisie, materii de că-tuşeli, precum și cele mai frumoase creppuri și grenadineri în cel mai mare asortiment

1-10

La firma

M. ROTH succesorul mari reduceri de prețuri

din cauza renovării prăvăliei.

Articole de linjerie, mănuși, pardesiuri de primăvară și impermeabile, precum și toate articolele de modă pentru domni, cu prețurile :: cele mai acceptabile. ::

Succesorul firmei M. ROTH
Piața Regina Maria No. 3.

Regimentul 85 Infanterie

aduce la cunoștință că angajează:

un maestru croitor
un submaestru croitor
un maestru cizmar

Condițiunile de angajare și infor mațiunile se pot lua în orele de serviciu dela serviciul îmbrăcămintei Reg. 85 Inf. Cazarma din Strada Dorobanților.

Este datoria tuturor

să atragă atențiunea cunoscuților prietenilor și rudeniilor sale, că încât doresc a se îmbrăca bine și eftin să cerceteze

CROITORIA

DÁVID și KOHN

din Strada Alexandri No. 4

Librăria Românească S. A.

ORADEA-MARE

Strada Parcul Traian 6

caută un băiat tânăr ca

servitor

Plata după învoială

A se adresa la Librăria.

DIRECȚIUNE

CONSERVELE KEMÉNY

sunt cele mai eftine și mai gustoase aperitive la prânz și cină

Pastetă de ficat Haschle

Gulaș în duzine de

1/8, 1/4, 1/2 kg.

Cărnăței Frankfurter

în depozit la toate magazinele de coloniale

Depozit pentru vânzători:

KLEIN ÖDÖN

Oradea-Mare

Str. Petru Maior (Ör.u.) 7

Telefon 7-10

FRĂȚII KEMÉNY

fabrică de conserve și cărnuri Salonta-Mare

În caz de deces, în propriul d-tale interes, vizitează antrepriza creștină de pompe funebre „Platarea”

CAROL GERMAN succesor

care aranjează cele mai frumoase și mai ieftine înmormântări în deosebi să se observe că antrepriza aceasta se află în pasagiul „Vulturul”, Piața Unirii.

Oradea-Mare Cu stimă
Ioan Tarsoy,
succesorul lui Carol German

